

FEGYVERBEN

a néphatalom védelmében

1919 májusa

Virágzik az orgona. Nő a selymes fű. All azonban a harc, és a Tanácsköztársaság, az első magyar proletárdiktatúra hőskatonái a néphatalmat védik.

A szép szál természetű, melegségtől és 23 esztendő Bodnár Lajos, a Vörös Hadsereg egyik egységével, a tiszafüredi hídfő felé vonul. Meleg van. Kék az ég. Jó is lenne békében élni. Am menni kell! Fáradtak a vöröskatonák. Még sem látszik rajtuk. Nagy belső tűz viszi őket lankadatlanul előre. A nép- és hazaszeretet! Mert ők mindörökké, életre, halálra eljegyezték magukat a nép igaz ügye mellett.

Már feltűnik a Tisza szürkén kigyózó vize. Látszanak a partot szegélyező fák. A széles vízen túl, odaát a másik parton a román imperializmus hadserege. Fegyverzetben, létszámban nagy a túlerő. Mégis tartani kell a hídfőt, hogy a vörös csapatok átvonulhassanak, s új tüzelőállást építsenek ki...

Kezdődik az új harc. Lövések dördülnek. Atnavetők morajlanak tompán. Kelepel a géppuska. A vöröskatonák hőiesen és becsülettel kitartanak, épp úgy, mint pár nappal előbb, amikor rőhammal visszafoglalták a hídfőt.

A tavaszt lehelő föld szagába a löporfüst fojtó, keserűsége illelve vegyül...

A vöröskatonák

becsülettel kitartottak. Biztosították munkás- és katonatársaiknak az átvonulást, új tüzelőállás kiépítését. A hídon pedig, golyózápor közepette utolsóként Bod-

nár Lajos vonult vissza. Néhány méterrel mögötte az egyik elengedő löveg golyójától ezer felé loccsant a hídkatrész.

S a tiszafüredi hídfőnél, az imperialisták elleni rohamban ott volt a tizenhatszáz esztendő Krajko András is. Együtt Bodnár Lajossal...

Új és új harcok következtek. Bodnár Lajos küzdött az imperialista csapatok ellen Rimaszombatnál is. Páncélvonattal futottak oda. A vöröskatonák itt is, akár csak a front többi szakaszán, mindent megtettek, ami emberileg lehetséges. Az egyik ütközetben imperialista robbanó löveg tépte át Bodnár Lajos bal tenyerét. S ekkor is az egyszerű asszony, édesanyja szívének minden melegével gondolt fiára, akiről már hónapok óta hírt sem hallott. Csak annyit tudott, hogy valahol Magyarországon jó ügyért küzd.

Vége lett a harcnak

A nemzetközi imperializmus, a hazai ellenforradalom és árulás úrrá tudott lenni a fiatal Magyar Tanácsköztársaságon. A Horthy-fasizmus kegyetlen negyedszázada következett.

Az egykori vöröskatonák szívében azonban továbbra is ott izzott a forradalmi tűz...

Bodnár Lajost elfogták a Horthy-privélek. Hat évet töltött fegyházban. A nehéz börtönévek nem törték meg. Maradt ő is a hazáját és népet szerető embernek — kommunisznak. Peregetek az évek... 1944. április 3-án vasra verik Bodnár Lajost és a ricsei internálótáborba viszik. Később Németországba hurcolják. Messze kerül a szülőföldről, Szegedről. Kegyetlenül nehéz az élet. S tizenhá-

rom hónapi internálás után a szovjet katonák adják vissza szabadságát.

1956 cse

Az ellenforradalom garázdálkodik. Rombolnak, ölnek. A népek vannak jogos követeléseik. Az ellenforradalom ezt igyekezik szekerébe fogni. Hangzatos jelszavak röpködnek a hazáról, miként az 1919-es fehérterror idején.

November 5. A 62 esztendő Bodnár Lajos és a szintén idős korú Krajko András — mindketten a Vörös Hadsereg tiszafüredi küzdelmének résztvevői — jelentkezik a munkás karhatalomba. Fegyvert ragadnak ők is, a dereszű hajú veteránok; védeni a néphatalmat — mindhalálig.

Sötétek a novemberi éjszakák. Karhatalmi járó indul az éjszakába. Oltalmazni a gyermekek álmát. Védni a dolgozó emberek rendjét, nyugalma. A járóban egyenes tartással ott lépdel Bodnár Lajos és Krajko András.

Mit rejteget az éjszaka? Sötét van. A járó azonban teljesíti feladatát.

A kötelesség a határra szólítja el Bodnár Lajost. Hatalmas a sár. A karhatalmi járóknak ez nem lehet akadály. Mennek előre. Valahonnan golyó süvít. Nincs meghátrálás. A járó nem tér le útjáról — teljesíti a parancsot.

Ők ketten is, — Bodnár Lajos és Krajko András — a Tanácsköztársaság vöröskatonái karhatalmista társaikkal együtt a néphatalmat védik. Fegyvert fogtak érte...

Feljegyzések

a szegedi ellenforradalom napjaiból

XIV.

Október 26-án estefelé az Anna-kútnál teherautó baktatott a tömegben, tetején egy felhajtott gallérú, derekát kötél-darabbal átkötött ember fröccskölte a nyálát szanaszét:

— Megalakult külföldön a magyar nemzeti kormány. Hurrá! Eljen! Hurrá!

Nagy Imre, mióta beült a miniszterelnöki székbe, igazán mindent elkövetett, hogy az ellenforradalmárok ne panaszkodhassanak rá. Felőle gyilkolhatták a kommunistákat, ahogy akarták, nem látott, nem hallott semmit. S lám, mégsem ismerték el az ő kormányát, mégis annak ujjongott minden sehonai bitang, annak örült a burzsoázia valamennyi maradványa és talpnyalója, hogy nemzeti kormány alakult Nyugaton. Ezt a kormányalakítást a Szabad Európa rikácsolta bele az éterbe egy órával azelőtt, onnan hallotta a teherautós „magyar” is.

Ebben a kilátástalan és elkésérítő helyzetben valósággal üdítőleg hatott a következő epizód. Néhány üzemi munkás ott állt a Kálvin téri párház előtt, amikor a vörös csillagot pusztító bandák egyike le akarta venni a falról a kommunista párt megalakulásának emlékét őrző kőtáblát.

— Ehhez ne merjetez hozzányúlni! — figyelmeztették a romboló csöcseléket.

A határozott kiállásnak meg is volt az eredménye. Az emléktábla sértetlenül a helyén maradt.

Egy ideig minden fasiszta próbálkozás ellenére úgy látszott, hogy Kovács József úr gyűlevész hada nem juthat be trónt ülni a tanácsházára. Ekkor már ugyanis katonai közigazgatás lépett életbe. Ha kellett, már délután három órától kezdve elrendelték a kijárási tilalmat, s minden szocialista érzelmű ember bizott a városparancsnok, Halász főhadnagy erélyes megfontolt intézkedéseiben. Éjszakánként nem is lehetett ki seálni az utcára, mert rohamlövegek szaladgáltak le s fel idegtelepő csörömpöléssel, védtek — legalábbis sokan azt hitték, hogy védtek — a munkásosztály hatalmát. Ami azonban október 27-én, szombaton, a déli órákban történt a városi tanácsháza nagytermében, az nem volt más, mint az ellenforradalom nyeregbe kapaszkodása a szegedi katonai helyőrség védelme alatt. Az emberek azt látták, azt gondolták, hogy a nagy csörömpölés, a honvédség zajos cirkálása végleg visszazavarta odújába a szegedi reakciót. Ugyanakkor a tanácsházán meg megalakult az úgynevezett munkástanács, s a benne levő fasiszták javában osztogatták az állami funkciókat. Ha egy rendes munkásember, vagy éppenséggel kommunista párttag be akart menni a terembe, meg nézni a koncon való marakodást, az ajtóban egy overálba bújt mosdatlan kékszakáll állt útjába és igazoltatta. Csak annak volt joga bemenni ebbe a „demokratikus” kompániába, aki vagy börtönt ült népi demokrácia elleni bűncselekmény miatt, vagy különösen eredeti módon tudta gyalázni a Magyar Dolgozók Pártját. Ahhoz, hogy elfogadjanak valakit „igazi magyarnak”, legalábbis lelkenedezni kellett a nyugati életformáért és citálni kellett valamit a Szabad Európán Gallikusz hírmagyarázataiból.

Másnap, vasárnap este Nagy Imre miniszterelnök adott nyilatkozatot a rádióban, amely végképp lesújtotta azokat is,

akiknek eddig az volt a szilárd meggyőződésük, hogy az ellenforradalom garázdálkodik Magyarországon. Nagy Imre ugyanis, akiről akkor még igen kevesen tudták, hogy áruló, és a fehérterror útját egyengeti, a többi között azt mondotta nyilatkozatában: „A kormány elítéli azokat a nézeteket, amelyek szerint a jelenlegi hatalmas népmozgalom ellenforradalom volna... A magyar kormány megállapodott a szovjet kormánnyal, hogy a szovjet csapatok azonnal megkezdik kivonulásukat Budapestről, majd az egész ország területéről.”

Ez a nyilatkozat végzetes volt. Mivel megvolt tüzelve a szocializmusról, a demokratizmusról szóló frázisokkal, újabb jelentős tömegek adták fel azt a helyes és szilárd meggyőződést, hogy itt a régi rendszer visszaállítása van folyamatban. A Délmagyarországnál dolgozó újságírók nagy része is elvesztette politikai egyensúlyát, sőt kezdte szégyellni magát, hogy 23-a után nem támogatta mindenben a tüntetőket. A munkatársak közül többen azt mondták: ha már a kommunista miniszterelnök mondja, hogy itt nem lehet ellenforradalomról beszélni, akkor nyilván neki van igaza. De nemcsak a szerkesztőségben, hanem a tanácsnál és az MDP városi bizottságán is voltak elvtársak, akiket meg tudott tévesztetni Nagy Imre beszéde. Könnyen meg lehetett volna számolni azokat, országos viszonylatban is, akik már akkor tudták, hogy galádul elárulták a pártot és a dolgozó népet.

Bizony jó lett volna világosan látni, hogy Nagy Imre és klikkje már tudatosan igyekezik átültetni a gyakorlatba revizionista, burzsoá-nacionalista és szovjetellenes nézeteit. Akkor talán még sikerült volna kiséprűzni a tanácsházáról a befészkelődött ellenforradalmi siserehadat.

A szégyenletes emlékü rádiónyilatkozat után csak a fasisztáknak nyílt ki még jobban a szemük. A magyar katonaság visszavonult és Szegeden ismét a bűnözők tartották rettegésben a lakosságot.

Már nagyon kevesen törődtek azzal Szegeden, hogy október 29-én, a délelőtti órákban ismét összegyűltek az ellenforradalom fullajtárjai a tanácsházán és a két nappal korábban megalakított úgynevezett munkástanácsot átkezesztették városi néptanáccsá. (A munkástanács elnevezés már túl forradalmian tűnt a szemükben). Tessék jól megfigyelni, kiket választottak e néptanács elnökségébe: Fábian Ferenc volt kiszagdapárti laptulajdonos, Horváth Jenő, a Szegedi Nemzeti Színház főrendezőjét, aki október 23. után tűzbe dobta MDP tagsági könyvét, Joszt István kenderfonógyári segédművezetőt, a nacionalista uszítás egyik lovagját, Kovács József főkönyvelőt, a fasiszta Sulyok Párt egyik legveszedelmesebb szervezőjét, Királyházi Sándor művezetőt, az Újszegedi Kender-Lenszövé Vállalat kommunisztáinak alattomos ellensége, Németh Ferenc újságíró, aki mint a Délmagyarországi munkatárs, egyik szellemi előkészítője volt az eseményeknek, dr. Perbiró József jobboldali beállítottságú professzort, Strasser Gyulát, a Szegedi Kenderfonó üzemgazdáját, a gyár felszabadulás előtti részvényesét és hasonló személyeket.

NAGY ISTVÁN

(Folytatjuk)

HALÁLOS BETEGEK AZ ÚJSZEGEDI PLATÁNOK

Csak sürgős szakértői „beavatkozás” mentheti meg a négy-öt év mu. va biztosan elpusztuló hosszú fasort

A város ékessége az újszegedi liget. Büszke, égető fadrészei a forró nyárbán is enyhítet adó haragoszöld lombútrakkal, karcsúderékű fánövendékek kis ligeteivel, többszínben pompázó rózsagyászokkal, üde pázsitjának selymességével, egyre gondozottabb utával minden szegedinek sokszor kellemes percek szerzett már.

Disze a ligetnek az a széles platánsor, amely a hid újszegedi feljárójánál kezdődik és a ligeten túl, mint „Főfasor” húzódik nyílegyenesen, mintegy kettévágva nemcsak a parkot, hanem az egész városrészt is. E fasor még most, lombosodás előtt is, széles, sárgás szürke-barna színű, itt-ott foltos fatörzsek glédáival futólágosan is szemügyre véve, remek látvány. A szakemberek, a kertészet, a növényápolás mesterei e fákra pillantva azonban mást látnak. Azt, hogy e fasor, az újszegedi liget disze „féloldalas” elkorcsosodott, halálosan beteg, s alig néhány év — nég-öt esztendő múlva elpusztul.

A festvérgyilkos faóriás

A fasort, évtizedekkel ezelőtt hibásan tervezték. Nem számították arra, hogy kedvező körülmények között két-három emberöltőt is átélő platánok idővel ilyen hatalmas lombkoronát fejlesztenek. A fákat túlközel ültették egymáshoz. Teljesen hibás volt — esztétikailag is — például a platánokat hármassorban s közel ültetni. Az ilyen hatalmas lombzatú fáknak rengeteg levegő és főleg fény-szükségletük van. A sűrű ültetés folytán elveszik egymás „életterét”, az életet jelentő fényt, levegőt. A fák egymásután korcsosodnak, nedvkeringségük zavart szenved, ágaik egymás után elszáradnak, végül a törzsük is elhal.

Ha a vasárnapi sétálgató a fasoron — mondjuk a híd feljárójáról — végigtekint, maga is meggyőződhet az elmondottakról. A fasor két szélső glédájába tartozó törzsek kétszer vastagabbak,

mint a középső sor törzsei. Koronájuk oldalról több levéget, fényt kapott, jobban fejlődtek, eközben pedig elnyomták középső testvéreiket.

A diagnózis: csúcscsáradás

A fasor Vigadó előtti szakaszán néhány oldalsó fa annyira megnőtt, hogy ágaik a középső fák fölött teljesen összeérnek, s így menthetlenül túlhalálra ítélik a közöttük lévőket. A sétány ugyanezen részén látható az is, hogy a szélső platánok a pázsit fölé 8—10 méterre is benyújtják emberderék vastagságú ágait, viszont a fasor felé senyvedtek oldalágaik.

A tavaszi lombosodás megindulásával ugyancsak mindenki meglátja, hogy — különösen a középső fák — mind előrehaladott csúcscsáradásban szenvednek, s bizony itt nagyon sürgős szakértői beavatkozásra van szükség.

A fűrés — mely életeit menti

A Kertészeti Vállalat szakértői mindent megfontolva felmérték a helyzetet és hamarosan elkezdik a látszólag „fájdalmas” — de száz és száz faóriás életét újabb negyven-ötven évre meghosszabbító műtéteteket. Elsősorban kell a túlterhelteket mind a ligetben, mind a Főfasorban, vagyis a Rózsá Ferehc sugárútján végig a „legyőzött”, fejlődésben megállt s rohamosan pusztuló középső „glédát”. Eltávolításuk után a két szélső

sor fái jobban fejleszthetik az úttest fölé nyúló oldalágaikat, s néhány év múlva eltűnik majd a fasorok „féloldalasága”. A nagyobbterű győgytőlag hat majd a csúcscsáradásra is, különösen akkor, ha az őszi hónapokban a platánokat — ahol az indokolt — mint a verbő embereket, megcsapolják azaz megcsokolják.

A Széchenyi téri fák példája

(A megcsokolás általában elfogadott a skótrodalomban is s ilyen esetekben nagyon jól beválik. A harmincas években a Széchenyi tér platánjait — Németországból külön e célra lehozott — szakértők javaslatára, szinte lenyakazták. A platánokra büszke szegedi közvélemény akkor bizony felháborodott, s némelyek bizony „vandálizmust” emlegettek. De az élet, illetve a platánok későbbi fejlődése a műtét szükségességét fényesen igazolta, s a Széchenyi téri platánok annyira megfiatalodtak akkor, azóta annyira fejlődtek már, hogy a közeljövőben valószínűleg újabb csonkolást kell elvégezni rajtuk.)

Az újszegedi platánsor ilyenformán „rekonstrukciója” nyomán nem sok idő múlva olyan platánsor díszíti majd Szeged városát, illetve Újszegedet, amely szépségével, esztétikai hatásával méltán felveheti a versenyt az ország, s egész Közép-Európa leghíresebb ilyen „létesítményével”, — a margitszigeti fasorokkal, fákkal.

AKI A SZIVÉT A JOBBOLDALÁN HORDJA

Leurari Mohammed, az algériai francia hadsereg tagja életét közzönheti annak, hogy szíve a jobboldalon van. Az algériai harcokban Leurari megsebesült és mint hogy a puskagolyó a szíve táján hatolt testébe, az orvosok küldetésnek tartották, hogy meg-él. Röntgenvizsgálat oldotta meg a rejtélyt. Kiderült, hogy a szíve mellkasának jobb oldalán dobog.

BOBESZEDU? BESZÉLJEN FELLÁBON!

Luigi Larros olasz parlamenti képviselő nemrég érkezett vissza Brazíliát útjáról. Az olasz képviselőházban beszámolt benyomásairól, és indítványozta, hogy Olaszországban is honosítsák meg azt a jól bevált brazíliai szokást, amely szerint a parlamenti elnök követelheti a bűbesszerű szónoktól, hogy beszédüket „fellábon állva” mondják el. Ez a módszer igen eredményes a szösztyarok ellen.

Teljesítettük első negyedéves tervünket

A Szegedi Vágóhid munkástanácsa jelenti

A Szegedi Vágóhídon már megszűntek az ellenforradalom idején virágzott munkafegyelmi lazaságok. A munka az október előtti lelkesedéssel, s ennél is nagyobb eredménnyel folyik. A Vágóhid dolgozói e hét elejére teljesítették első negyedéves tervüket. Hétfőn már 101,3 százaléknál tartottak.

Ez évben eddig több mint 300 vagon húst, szalonnát és zsírt adott a Vágóhid népgazdaságunknak. A becsületes dolgozók minden igyekezetükkel a vállalati terv teljesítésére törekednek, hogy segítsék kormányzatunkat a dolgozók jobb és bőséesebb élelmiszer-elátásában.

Ünnepi megemlékezés a Tanácsköztársaságról a szegedi karhatalmi egységnél

Tegnap délelőtt a szegedi karhatalmi egység bensőséges ünnepség keretében emlékezett meg a dicsőséges Magyar Tanácsköztársaság 38. évfordulójáról. Az egység állomáshelyét nemzetiszínű harcáról szölt. Rámutatott az vörös lobogók ékesítették. Az épület homlokzatán ott volt a fölírás: „Eljen dicső múltunk, a Magyar Tanácsköztársaság emléke.”

Az ünnepi megemlékezés Krajko András elvtárs megnyitó szavaival kezdődött. „A nép ügyéért elszánva, a szovjet-magyar barátságharcra készen, bizakodással, got.

Beszédét így fejezte be: „Eljen a független népi hatalom! Eljen a dolgozó nép egymás közötti békéje! Eljen a Szovjetunió és hős hadserege!”

A bensőséges megemlékezés után a Tanácsköztársaság évfordulójára megalakult a szegedi karhatalmi egység, a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség, — a karhatalomban szolgálatot teljesítő fiatalokból,